

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dne vsacega meseca na celi polji, in velja po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XIX.

V Ljubljani 10. velikega travna 1866.

List 14.

Babel in Sulem.

Ali še tebe, dragi rojak slovenski! ako si zagovarjal pravice narodnemu jeziku, nikoli nihče zavrnil ni, rekoč, da je to poganjanje za narodnost in narodni jezik prav od zlodeja doma, kajti je različenost jezikov le očitna kazen božja; kar je pa kazen, za to se pipati, je pač prava slepota, če ne še kaj hujega? — Vidiš, prijatelj! ta ugovor sem ti jaz na svoje lastne ušesa čul; pa tudi pripovedovalo se mi je od družih, da so se jim ravno tako slovenske ušesa naklepetale. Kaj tedaj počneva? Se dava li s tem ugovorom v kozji rog vgnati, da umolkneva in za naprej nikoli več za pravice maternega jezika besedice ne pregovoriva? — Prijatelj tega ne storiva, marveč prav ponižno hočeva nasprotniku, ako naji še enkrat na bibliškem ali svetopisemskem polji zgrabi, stvar lepo razložiti, kakor je v resnici. Toraj, kakor David kamničke v svojo torbico, poberi tudi ti sledeče pušice, ki pa niso ne ostrupljene, pa tudi ne iz papirja vrezane, ter si jih dobro shrani, da ti bodo pri roki, kadar bo treba. Pervič moramo pomniti, da je zares Bog sam začetnik raznih jezikov, in da je ta zmeda jezikov kazen božja bila; ova kazen je ob enem tudi velika dobrota božja, kar hočemo berž spoznati. Trije sinovi Noetovi: Sem, Kam in Jafet, so roditelji novega zaroda po splošnem potopu. Pomikal se je ta narod tje proti iztoku, ter posedel neizmerne planjave, ki jih sv. pismo zove „Senaar,“ med rekama Tigrom in Evfratom; tukaj so si Noetovi potomci prebivališča izvolili. „Hajd — vzbujal je drug drugega — delajmo si opeke, in zbijmo je v ognji. Hajd, pozidajmo si mesto in stolp (turn), ki bo s svojim verhom neba se dotikal, in pridobimo si ime, preden bomo raztepeni križem svetá.“ (Gen. 11, 3.) Kar so sklenili, so tudi skušali dovesti. Kaj so vendar hteli ti orjaški rodovi? Menda ravno to, kar hočejo ljudje, ki hišo k hiši stavijo ter jih v dolgih verstah razpeljavajo, in — mesta pozidajo, da vkupaj ostanejo, kupčujejo, se veselijo in dobro živijo. Vkupaj ostati so hteli tudi potomci Noetovi; mesto bi bilo njih središče, stolp pa v nebo kipeči potokaz, da bi se vedili gibati in znati se v brezkončni planjavi. Čul sem tudi že, in celo tiskano čital, da so to storili, naj bi, če utegne zopet splošen ali velik potop priti, v stolpu pogina se rešili. Pa to je naravnoč abotna misel, ki tudi spričuje, da ni vse res, kar je v bukvah. Ali ni sam večni Bog z Noetovim zarodom, kamor spadajo vse ljudstva, zveze sklenil, ter obljubil, da splošnega potopa, ki bi vesoljni svet zalil in ves človeški rod ukončal, nikoli več ne bode, česar je mila mavrica veselo znamenje in večni porok? (Gen. 9, 11–17.) Hoteli so tudi potomci Noetovi slavno ime si pridobiti, pa s čim? Za zdaj, dokler

jim kaj drugega v glavo ne pade, s stavbo orjaškega stolpa. Pa človek obrača, Bog pa oberne: ne oni sami, marveč Bog jim je dal ime, ki spričuje in bo spričevalo do konca svetá resnico besed sv. Duha: „ni je modrosti, ne pameti, ne sklepa zoper Gospoda.“ (Pregov. 21, 30.) In bilo je zares to početje zoper Gospoda. Volja božja je bila (Gen. 1, 28.), da se rod človeški, ki je bil prihodnjega pogina zavarovan, po vsem svetu razširi, pomnoži, zemljo obdela, se loči in tako — mejo postavi vesoljnemu spridenju, obči pogubi. Ali ločiti se je težko; v potu svojega obraza delati, s pičlimi pridelki mateje zemlje sebe in svoje rediti, je mučno; v neznan svet se podati, novo domovino si poiskati in vrediti, je ter žavno — nasproti pa vkupaj ostati, vse na okoli v svedobicek obračati, v bogati družini se radovati, je kaj mikavno za posvetnega, polnega človeka. Glej, to je vzrok početja Noetovih zarodnikov: vkupaj so hteli ostati. „Pridobijmo si ime (delajmo v svojo slavo), da se ne raztepemo“ (kakor se glasi v izvirnem pismu.)

„Ali Gospod pride, naj bi vidil mesto in stolp človeških otrok, in reče: Glej, en edini narod, in vsi govoré le en jezik. To je njih prvo početje, in opustili ga ne bodo, dokler ga dovedejo. Hočem tedaj stopiti doli (po človeško rečeno), in njih jezik zmesti, da drug drugega več ne razume. — In tako jih je Gospod raztepel na vse kraje, in nehali so zidati mesto; in zatorej se mu pravi Babel ali zmeda, ker je Gospod tamo jezik vsega svetá (kakoršen je bil poprej) zmedel, in odunod ljudi po vsem svetu raztepel.“ (Gen. 11, 6 sl.) Ker so si v Bogu nasprotnem početji slavno ime pridobiti želeli, je Bog to prederznost vnovič pomilovanega rodú kaznil po zmedenji njegovega jezika; in namesti v posvetni slavi, jim je v kazni postavljen žalostni spominek: Babel = zmeda! in kar sami storiti niso hteli, so zdaj tudi nehoté storiti primorani: opustiti nespametno početje, družiti se po enakostih različnih jezikov in — ločiti se križem svetá. V koliko jezikov je razpadel prvotni edini jezik, ni znano; le toliko vemo, da se jafetiško in semitiško jezično steblo bistveno loči, da so si pa jeziki zároda Semitovega in Kamovega večidel sorodni. Pozneje, ko so potomci treh sinov Noetovih vedno bolj v narečja razpadali; kajti različnosti svetá, obnebja, živeža, dela, s katerim se narodi pečajo, vse to je velikega vpliva za dušni razvitek, in dušni razvitek zopet odločuje, kakoršin da jezik postane. — Samopašnost je tedaj ljudi vodila, da so bili vsi enih misel, ali proti božji volji; zmeda in paraztepenje je bila kazen hudobne složnosti.

Ali ova kazen je bila ob enem tudi prava dobrota božja (Salem t. j. mir, blagoslov, dobrota), kakor sploh neskončni modri Bog po svojih pravičnih kaznih

človeku k dobremu pomagati hoče. Kaj je tedaj dobrega pri tej kazni?

1. Bila je prav glasna pridiga za rod človeški, ki ga je učila resnice: „Ako Gospod hiše ne zida, se trudijo zastonj, ki njo stavijo; če Gospod mesta ne čuva, zastonj bedi, ki ga čuvati ima.“ Ps. 126, 1. In tako svarilo iz nebes, po katerem Bog prederzne sklepe brezbožnih ljudi naenkrat uniči, je kaj dobro; sicer bi zaslepljeni ljudje mnogokrat s svojimi ošabnimi sklepi in hudobnimi čini naprej derveli, kakor derzoviti delavci pri babilonskem stolpu. — Svarilo božje ni bilo zastonj. Starodavni narodi so radi važne reči z Bogom počenjali; mislili so, kakor nam stari Platon zanesljivo pričuje: V resnici je taka; če bog prvi ni bil pri početju kakega mesta, ampak je bilo le človeškega začetka: ni moglo se ubraniti velikih nesreč. —

2. Druga dobrota pri oni kazni je bila ta: da je Bog sila nevarno moč svojevoljnosti človeške po različnosti jezikov razbil.* Večji ko je narod, več tudi premore dobrega; pa tudi hudega, ako se izverže in svojevoljno ravna. Bog ni dopustil, da rod človeški, ki je bil začel tako svojevoljno delati, v svojo lastno pogubo složen ostane, ampak hotel je, da po različnosti jezikov nastanejo različni narodi, med katerimi so postale meje, velike različnosti, zavolj kterih so se narodi na toliko ločili, da je nastal razloček med „domaćimi“ in „vnanjimi“, kterih nekteri narodi drugače imenovali niso, kakor barbare, divjake. Ravno to je pa bilo, čeravno grenko, pa vendar dobro zdravilo zoper svojevoljnost človeško: kajti vsako samovoljno in krivično početje enega naroda naletelo je na nasprotnika pri drugem narodu, ter se je razbilo. Ko bi pa ves človeški rod v prvotni edinosti bil združen ostal, bi bila lahko krivica v lastno pogubo samega rodu človeškega neizmerno narastla. Tako bode ostalo do konca sveta, in to ni nesreča, ampak prava dobrota za človeški rod. Nikoli več se zgoditi ne more, da bi hudobija, krivica ali neumnost ves človeški rod popačila. Če se ravno en narod izverže in svojevoljno vse, kar je sveto in pravično, z nogami teptá, najde prej ali slej v drugem narodu nasprotnika, ki mu pot zaleže, da naprej ne more. Presilno moč starodavnih ošabnih Babiloncev so ukončali Perzijanci; mehkužne in slavohlepne Gerke so ukrotili éversti Rimljani; pa tudi ove je zadela šiba po družih narodih, kakor je slednje ostanke gerškega kraljestva proti iztoku ukončala moč divjih Turkov. — Le ena moč je, ki ohranjuje in druží lepo vse národe: sv. katoliska cerkev. So sicer jeziki vsili pravovernih kristijanov različni, ali en edini duh jih oživlja; vsi pravi katolicani so ene misli, enega duha. O ko bi skoraj vsi Slovani edini postali v veri, kolika moč bi to bila proti paganstvu na jugu in proti neverstvu ali krivoverstvu na severu!

3. Tretja dobrota zmedenega jezika je zemeljski blagor, ki je iz tega ravno procvet, da so se rodovi morali ločiti. Ko bi bil rod človeški skupaj ostal, bi se bil veliko manje pomnožil, nasproti pa veliko laglje popačil in celó ugonobil. Razmera pravosti po velicih mestih in med prostim narodom po kmetih je temu živ dokaz. Ves drugi, neobljudeni svet bi bil zarašena pušava, polna smradljivih mlak in jezer, merčesa in divjih zverin. — Tako je pa neskončno modri Bog vse človeštvo po narodih in rodbinah ločeno razdelil, naj posedejo vsa zemljo in jo obdelujejo. Tako je ob enem hvalevredno poskušanje med narodi nastalo, ker so po različnosti zemlje in obnebja, po različnosti duševnih darov različni tudi pridelki uma in dlani: iz tega se je rodilo občevanje med narodi, ki jih lepo veže, ker

narod naroda potrebuje, drug drugoga išče in spoštuje; vsak svoje prednosti ima.

4. Četerta dobrota je slednjič ta, da nas ravno ta sklep božji uči, naj se vsak národ varuje in dovršuje svoj posebni značaj v jeziku in domači, národni navadi, kajti božja naredba je različnost narodov. Krivica je in ostane, národu kratiti, kar mu po naturi gre. Ko bi se bili narodi sami ločili, in bi eden za drugim moč nad drugimi zadobil, bi se vé drugo ne ostalo, kakor da slabeji v turški vdanosti se podverže močnejšemu in se ne zmeni za pravice svoje. Tako smo pa po božji milosti ravnopravni narodi na svetu, in to je vir pravice za vsacega. — 2—.

Ljudska šola.

(Konec.)

Očitnije pomanjkljivosti današnje ljudske šole o najvažniši njeni dolžnosti — keršanski odgoji — sem po svojih mislih razkril; pomози Bog, da bode to v dušni prid nadopolni slovenski mladeži!

Ostane mi sedaj še preiskovati, kako spolnuje ljudska šola drugo svojo dolžnost t. j., ali pomaga ljudstvu po svoji moči k časni sreči, ker ima namreč rediti razum dobrih kristijanov še tudi časno srečne državljane. Preden začnem to reč pretresovati, moram popred določiti, česa je najbolje potreba za časno srečo. Prosto ljudstvo blagruje in (časno) srečnega imenuje vsacega, kdor je zdrav pa vživa kaj lepši in boljši kruh: toraj zdravje pa lajšje in boljše življenje, to dvoje dela vsakdanje proste ljudi že srečne na tem svetu; navadno ne žele kaj posebnega več. Ker ima šola sveto dolžnost, da skerbí po moči za večjo časno srečo ljudstva, ima toraj gotovo tudi to dolžnost, da podučuje ljudstvo o zdravju, kako imenitno in predrago je ono, kako hitro ga človek z majhnimi pregreški poškoduje ali za vselej zgubi, kako skerbno ga je tedaj treba varovati. Dalje ima še dolžnost, da uči in pomaga šolarjem, kako si bodo zamogli čez kaj let vsak po svojem stanu z manjim trdom in prizadevanjem lajšje in morda še kaj boljši kruh služiti. Koliko je do sedaj storila šola v teh dveh zadevah in resničnih potrebah? Kdor šolo pozna, bo rad priterdil, da se v oziru zdravja navadno v njej do sedaj ni kar nič zgodilo. Glavne in vikše šole se ravno zoper to dolžnost rade pregrešajo, ker sprejemajo premlado ali preslabotno mladino, jo silijo predolgo tičati v prezasopenih učilnicah, tirjajo dostipot preveč in pretežkih reči od nje, in tako mora čutiti zdravje silno to duševno in telesno udrihanje — mladina naša popred zdrava in krepka, postaja bolehná in piškava, da jej tudi vse telovadstvo ne bode in ne more pomoči. Farne šole sploh ne kvaré zdravja, ali vendar za njegovo ohranjenje niso kaj delale, zatoraj pa tudi zgolj iz nevednosti in neumnosti in vraž ljudje pogosto zdravje končujejo in prezgodaj merjó. Za Boga! ali je zláto zdravje tako zaničljiva reč, da ni vredno o njem ljudstvu kaj ziniti?! Kaj ni ravno ono vsakemu človeku za sveto vero prvi dar božji, in za časno srečo naj potrebníši; kaj namreč pomaga branje, pisanje in vsa učenost pa še obilno premoženje s častjo vred, ako si revež bolan? In ta toliko potrebni nauk je šola do sedaj skor popolnoma zanemarjala! Bog jej grehe odpusti, naj se poboljša in začne kmalo skrbeti za zdravje ubozeга ljudstva s potrebnim podučevanjem o zdravju. —

Kaj pa je storila ljudska naša šola za lajši in boljši kruh? Glavna šola je pripravljala za vikše šole, pa skerbno njegovala in gojila nem-

* Haneberg. Gesch. der Offenb. 2. Aufl. p. 38.

ščino; koristila je tedaj učenim stanovom pa vsem onim tudi, ki so se namenili z nemščino svoj kruh služiti. Res bi jo bilo kervavo treba presnovati po sedanjih zlo zlo spremenjenih okoliščinah in potrebah, ali o tem naj piše in svetuje kak skušen in več ravnatelj, kakoršnih imamo več po Slovenskem. Farne šole po starem kopitu z vladajočo nemščino so pa donašale ljudstvu samo puhel zginljiv sad. Učilo se je po njih brati, pisati itd. (še sem ter tje celó keršanski nauk) samo po nemško; redki otroci so kaj umeli, večina gotovo nič. Doma na kmetih med terdimi Slovenci je izpuhtela v glavo vbita nemščina in zginila kakor kafra, in sad večletnega truda in ubijanja je bil = 0. Prav pogosto se je godilo, da enaki šolarji čez nekaj let niso znali ne brati, ne svojega imena podpisati; kdor pa je hotel znati slovensko brati, mogel si je revež od samoukov učenja sprositi. Paj saj je bilo vse to že obširno in točno po Novicah dokazano. Te šole bile so mladini in starini sploh težavne mučilnice, nū pa učilnice; slovensko ljudstvo se jih je balo kakor kuga kljukca. Božja previdnost milostljivo obvaruj naš narod te menda naj hujše dušne in telesne kazni!!!

Farne šole novejšje dobe mnogo več koristijo prostemu ljudstvu, ker uče navadne šolske reči po slovensko, toraj jih razumejo učenci in zamorejo rabiti v življenji vse priučene stvari; zato pa že tudi starši dosti raje pošiljajo otroke v te šole, kakor pa popred v starokopitne nemškutarske. Za lepši in boljši kruh pa vendar še tudi šole premalo delajo. Kaj ne postajajo skor vsi učenci farnih šol kmetje in rokodelci? Tema stanovoma je v šoli naučeno branje, pisanje in rajtanje zares koristno, zlasti za daljno podučevanje, ali naj potrebnša vednost jima to nikakor ni. Poglavitna in naj potrebnša vednost jima je dober poduk v kmetiji in raznih njenih oddelkih pa v dotičnih obertnijskih zadevah. Kaj in koliko je pa razun sadjereje do sedaj storila šola za kmetijo in obertnijo? Če sadjereje v šoli učena lep sad donaša; (tega nikdo ne more tajiti) ali bi ga ne ravno tako tudi poljedelstvo, živinoreja, čelavarstvo, sviloreja, gospodinstvo in kak obertnijsk oddelek? Prav gotovo! Pa zakaj šola, vsaj nedeljska od tega nič ne vé? Res je čudno; zdihuje ali miluje ali celó zabavlja se čez nevednost in zanikernost ubozih naših kmetov in rokodelcev, za boljše podučanje in za preganjanje te tamote se pa ne zgodi nič ravno tam, kjer prosto ljudstvo vso vednost in učenost o posvetnih rečeh dobiva — v šoli!! In kaj ni mogoče tacih potrebnih reči v šoli učiti, manjka morda časa?

O koliko zatega časa se je ubilo pa se še ubija z učenjem po kmetih skor povsod popolnoma prazne nemščine; kaj, za resnično potrebne nauke, za nauke, ki bi ljudstvu neznano koristili in še ljubezen do šol vsajali, kaj za take nauke bi pa ne imeli časa?! O v nebo vpijoča krivica, ki se godi ubogim Slovincem, da se jim zapira pot do potrebnih vednost, ki jim lajšajo zaslužek in boljšajo kruh! V ljudski šoli ne mlatite prazne slame, pa imate časa dovolj za vse potrebnše reči. Pa že pri samem berilu bi se za tako podučevanje lahko prav dosti storilo. Otroci se morajo večidel precej sestavkov in spisov iz glave na pamet učiti. Ako bi se toraj v berilu nahajala naj potrebnša vodila o kmetiji itd., bi se otroci brez vse zamude in brez večjega truda prav dosti naučili za življenje potrebnih reči. Naj bi se toraj kratki, po skušnji poterjeni nauki o zdravji, poljedelstvu, sadjereji, čelavarstvu, živinoreji, gospodinstvu, sviloreji i. dr. djali v II. berilo, ktero naj bi se potem vpeljalo v poslednji razred farnih in vse leta nedeljskih šol. Tako berilo bi donašalo sad po dveh stra-

neh: prvič bi se mladina že v šoli kaj naučila za pozneje življenje, drugič bi imela v hiši dobro knjigo, iz ktere bi se še vedno kaj naučila, premišljevala in na svoje okoliščine in potrebe obračala. Po tem potu bi prišli koristni nauki v vsako hišo, ker bukvic ne prodajajo radi naši kmetje, ampak vsake skerbno hranijo, če jih še celó brati ne znajo. Ako bi se imela ta razlaga v nedeljski šoli o pripravnem času, prav gotovo bi še odrasčenih ljudi dosti k njej zahajalo, kar vém iz svoje skušnje. Šole tako vredjene bi bile gotovo velik pomoček zaostali naši kmetiji in obertniji; drugzega bodé težko kaj pomagalo, vsaj v kratkem ne. Zatoraj naj bi sl. kmetijska družba z g. dekani vred lepo prosila preč. knezoškof. konzistorijo, da bi se kmalo kmalo v teh zadevah kaj storilo in od vseh strani tlačenemu ljudstvu pomagalo. Fiat! fiat!

To so moje misli; drugi bodo še kaj boljšega vidili svetvati; le očitno povejte vsak svoje, zadnji čas je, da se predružači do sedaj precej nerodovitna ljudska šola na prid in korist ljudstvu, zavolj ktere je vpeljana in ktero jo vzdržuje zares s kervavimi žulji.

Katoliško slovstvo pa časnikarstvo podpirati je slehernega katoličana sveta dolžnost.

Menda še nikoli niso ljudje toliko brali, kakor dan današnji. Ta bere, da si dušo polni z nebeškimi čutili, da si blaži serce; uni, da si pridobi potrebnih vednosti — in drugi, da se razveseljujejo ali si kraté čas. Naj le beró, le prav pridno, premišljeno in s koristjo naj beró; dobra knjiga je najboljši prijatelj na zemlji in dober prijatelj, pravi naš pregovor „je boljši kot gotov denar.“ Ali kaj pa beró? Kakšno je sedanje slovstvo (ne naše domače, ampak slovstveni izdelki sploh) in kako se obnašajo časniki? Oj žalostna prikazen! Neštevilna derhal brezbožnih, podkupljivih pa brez značajnih pisunov pomaka dan na dan svoje peresa v laž in obrekovanje, v zaničevanje in gerdenje naj svetejših reči. Boga ti rokodelci ne poznajo, sveto pismo — o to jim je zastarana pravljica, in božje zapovedi? Prazna zmišljija! — To je njih vera in tako vero skušajo drugim vcepiti. „Proč z vero! proč s cerkvijo — v kot z vsako vlado!“ to je njih geslo, to so si zapisali na svoje brandero, na bandero, ktero dan na dan više povzdigujejo. Kaka marljivost v njih šotoru! Kako se množi njih število! Tisuč pa tisuč rok se giblje, da spravi na dan časnikov in knjig brez števila. Knjig in časnikov, pisanih v lepem, gladkem jeziku pa kužnih, polnih laži, nesramnosti in gnjilobe. Na tihem in očitno širijo to strašno kugo po vseh krajih: pošiljajo jo v družine, vrivajo v šole, trosijo po deželi. Kdor opazuje sedanjí svet, tisti vé, kako pridno požira ta kuga svoje žertve.

In mi katoličanje? — Ali mar pridno meče brusimo in sučemo zoper to hudobno vojsko? Ali smo že vsi spoznali, kam namerja strupena večidel ptuja knjiga, kaj je namen brezvestnih časnikov? In kako je z našo armado, z našimi katoliškimi vojaci, kateri se iz vsih moči napenjajo in boré, da ustavijo strupeno sovražno derhál — ali jih v vojski pridno podpiramo, z eno besedo: kako je z našimi katoliškimi knjigami in časniki? —

Žalostno, kej žalostno! Namesti da bi z mečem udrihali na umazane pisarje, kateri nam teptajo našo sv. vero in naše pravice — kar ustavlja se peró, — še podpiramo jih, redimo jih, vrata jim odpiramo v naše hiše, da kužijo nas in našo mladino. Skoraj neverjetno je, pa vendar res, da si nekteri kupujejo knjig in naročajo naj gnjusobnih in naj brezbožnejših listov, in to

— oj sramota! — ker se za male krajcarje dobé. In to počnó tudi taki, ki bi imeli drugim v izgled biti! Kaj ti vendar pomaga, če ti tudi zastónj v hišo prinesó cel nakopičen koš papirja, če pa strupen gad v njem leži?

Kdaj se nam bodo vendar oči odperle, kdaj bomo spoznali svojo dolžnost, kdaj bomo zapustili sovražno tropo in v pomoč hiteli naši armadi, katoliškemu slovstvu, katero sedaj zarad naše zanikernosti skoraj gladú umira?

Katoliški starši! Ali veste, da vam bo unkraj odgovor dajati, kako ste izredili svoje otroke? Kako jih varovali kužljive dušne bolezni? In vi učenci, s kom se bote pač izgovarjali, ki ne varujete vam izročene mladine strupenih knjig in listov?

Kaj nam je tedaj storiti, da nam ne pokončá nesramno kerdelo umazanih pisunov domače setve? — Duhovni in vi drugi zvesti katoličanje, katerem je Bog podelil zmožnosti in učenosti, vi kar naravnost zagrabite za meč in hajd na vojsko na slovstvenem polji! Če se nesramna knjiga pokaže na beli dan, nikar ne recite: „naj bo, ni vredno da se taki bedariji odgovarja“ — čas za tako ignoriranje je minul, in ljudstvo bode verjelo tudi največi neslanosti, če mu ne pokažete resnice, če ne odkrijete laži. Ne zmenite se za to, kar poreče ta ali uni, saj spolnujete le svojo dolžnost, če zagrabite za peró. In če se ne podaste naravnost v boj s sovražnikom, izbijajte mu orožje vsaj s tem, da svojemu ljudstvu podajate prave, čiste, katoliške hrane. Tega vam gotovo nobeden ne bode zameril, kdor pozná dolžnosti katoliškega duhovnika.

Vsi drugi pa, katerim ni dano orožje za taki boj, vi pa prav pridno podpirajte vojake, kateri za sv. Cerkev meč sučejo, se za vas bojujejo, — podpirajte katoliške liste in dobre knjige, podpirajte jih iz vsih moči v težavnem boju za pravico, za resnico!

Predragi katoličanje, posnemajmo le našega sv. Očeta, Pija IX. Oni so dobro spoznali, kam ríje in sili sedanje brezbožno časnikarstvo — oni so zaverгли njegove nauke; sv. Oče pa dobro tudi spoznavajo važnost katoliških listov, katoliškega slovstva. Z očetovsko ljubeznijo skerbé za tiste, kateri v svojih katoliških listih branijo pravice Kristusovega namestnika, kateri s svojim peresom služijo cerkvi. Že leta 1849 so opominjevali katoliške učene pa liste, da bi krepko branili sv. cerkev in njene naprave zoper gerdenje lažnjivih prerokov. Leta 1853 pa so Pij IX ukazali škofom, da naj bi podpirali vse tiste katoliške liste, kateri se boré za katoliško vero in za pravice sv. sedeža. In naposled vedó za očetovsko ljubezen Pijevo že skoraj vsi vredniki katoliških listov, naj si bodo v katerem jeziku koli pisani, kajti velikrat že so jih za njih trud počastili s sv. blagoslovom, z redovi ali z lastno-ročnimi pisanji. In letos že so skazali vsem delavcem katoliškega lista „Civiltà cattolica“ veliko čast, združivši jih v poseben kolegij.

Tako ravna jo Kristusov namestnik. Veliko škofov je slišalo njih glas in posnema zgled svojega očeta; oni sami podpirajo katoliške liste s peresom in denarno pomočjo in svoje duhovnike k temu opominjajo — svoje verne pa učijo, da katoliško časnikarstvo podpirati, je slehernega katoličana sveta dolžnost.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Časih pride tudi iz nam nedobrih ust kaka dobra beseda. To nam kaže pismo nekega delnega poslanca v štajarski mali „Pressi t. j. v Tagespost.“ Hudo, brez dvombe tudi hudobno popisuje du-

hovšino, kako odira borno ljudstvo pri porokah, pogrebih itd., ter pravi na zadnje, da bi se temu v okom prišlo, ako bi pri vsaki farni cerkvi v žagradu ali na drugem primernem prostoru bilo gotovo natisnjeno kazalo za cerkvene ali duhovske plačevanja. Tedaj bi vsak vedil, koliko mu je dati za poroko, pogreb perve, druge ali tretje verste itd.; vedilo bi se pa tudi, koliko dobi duhoven, koliko učitelj, cerkvenik ali mežnar in drugi, da bi, česar duhovni ne zadolžijo, se tudi duhovnom ne štelo v zadolženje. Kaj menite, ali ni to res dober svét zlasti sedaj, ko kat. duhovšino poredni svét tako rad pika, opravlja in obrekuje? In ali nam ni edinost, kolikor se dá celo v nebistvenih rečéh, živa potreba, p. v molitvah za sv. kat. cerkev ali za sv. Očeta pri sv. maši in pri očitni službi Božji? Da so te v sedanjem času primerne in potrebne, nihče ne taji; le želeti je, da bi se godile povsod tudi enako, in da bi se, posebno tudi zdaj o šmarnicah, opravliale prošnje za ljubi mir, ki ga nam vzeti žuga nemila vojska.

— Prečast. škofijstvo ljubljansko je že naročilo, naj se pri sv. maši in pri očitni službi Božji opravljajo molitve za ohranjenje miru, in ako se vojska prične, za odvernjenje vojske. — Binkoštna praznika bodo premilostni knezoškof v stolni cerkvi zakrament sv. birme delili po dosedanji navadi.

— Jutri 10. v. tr. se začne razstava cerkvenih reči, ki jih je letos napravila bratovšina sv. R. Telesa za ubožne cerkve na Kranjskem, in sicer kakor druge leta v velikem parlatoriju pri čč. gg. Uršulinaricah. Odperta bo vsak dan od 10—12 dopoldne pa od 4—6 popoldne do četrka (17. t. m.). Ob enem se bodo tudi sprejemali dobrotni darovi za ubožne cerkve. — Povabljeni so tedaj vsi udje pa prijatliji te bratovšine, da se prepričajo, kako čversto je tudi letos pod modrim in znajdenim vodstvom in s pomočjo za božjo čast vnetih gospá in gospodičin napredovala, in da je zares vse podpore vredna ta prekoristna naprava.

— (Dopis.) Kar je Danica unikat zastran kričajev pri procesijah opomnila, mi je prav iz serca spregovorila. Napaka je to, res graje vredna! Naj pogrja danes pa še tiste zijala, ki se o šmarnicah zvečer pri stolni cerkvi in škofijskem poslopji nespodobno nastavljajo. Pravijo, da so nekaki „študentje“ in da onduka j „študirajo.“ Ali — bolje bi bilo, da bi take divjake (ne dijake), če tudi sicer v šolo ne hodijo, kdo ostro „preštudiral“ ter jim s „špajko“ pokadil, da bi se pobrali za vselej iz tega nešmarničnega verta!

— Nov zvezek šmarničnih pesem, ktere se pa tudi sicer o Mariinih praznikih lahko pojó, z napevi ranjkega Riharja, se dobiva ali pri ranjkega gospoda sestri v bogoslovnici ali pa pri L. Kremžarju na starem tergu. Priporočimo tudi že poprej natisnjene pesmi svete in družinske, posebno latinske himne, katerih je še velika zaloga. — Ravno tako je posebnega priporočila vredna že zadnjikrat omenjena „Dušna hrana“ za katoliške deržine, ali keršanski nauk in življenje svetnikov s podobami, ki se natiskuje v nekaj več kot 2000 natisih. Doslej je na svetlem VI. in VII. zvezek; ali založnik Giontini bi prav rad po več zvezkov dajal na leto, ko bi se bilo oglasilo več naročnikov. Posamesni zvezek ga z dragimi podobami vred stane 200 gld., veljá pa le 30 kr., in kdor se ob enem naroči za celo delo, ki bo imelo naj manj kakih 18 zvezkov, ga dobi verh lične podobe za 5 gld. Silo dobro bi bilo, ko bi v vsaki slovenski, nikar že duhovski hiši se brala in hranila „Dušna hrana!“

— Dasi nekoliko pozno, dobijo udje Matičini za 1865 že imenovane knjige berž ko bodo natisnjene. Da se pa določi, kaj izdá Matica za 1866. leto, obrača se Matičin odbor do slovenskih pisateljev z vljudno prošnjo, naj

oni, ki imajo izgotovljen kak rokopis, katerega more Matica po §. 2. svojih pravil izdati, ga odboru kmalo pošljejo. (Nov.)

— (Vabilo družbe sv. Mohora.) Da se morejo letošnje družbine bukve že mesca julija razposlati, mora se imenik čast. družnikov že prve dni prihodnjega mesca dati v natis; naj se torej vsak, ki želi še za tekoče leto v družbo stopiti, oglasi vsaj pred koncem tekočega mesca majnika. Družbin odbor.

Iz zgornjega Tuhinja. † V torek ob 7. Gosp. Jakop: od sodbe. Sodba grešnika bo strašna, ker tožil ga bo: angeljvarh njegov, sv. evangel, hudič (leta bo imel sosebno veliko povedati), njegovi grehi (je bilo spet joka), okolišine: zid, stene, germovje, métev, nebo in zemlja, noč in dan, luna, zvezde, solnce. Sodba je sklenjena, pravično storjena. Grešnik v svoji obupljivosti vidi, kaj da ga čaka, začne divjati, pomoči iskati 1. Marija! Ti pribežališe grešnikov!... 2. mož! ali mar ne veš...? 3. Moji otroci! kako sem za vas skrbela.... Moje tovaršice! Toda ni je pomoči.... Poberi se!

O 11. Od nesrečne večnosti grešnika. Govoril je g. Jakop od peklenjskih kazni, in sicer 1. od besede večnosti, 2. od peklenjske družbe 3. o ločenju od božjega obličja. Pri nasprotnem očitani, kako da si duša in telo očitata, mati otrokom, otroci materi; kako mož in žena, je spet toliko joka in zdihovanja napravilo, da je pridigar moral nekoliko potihniti, da se je njegov glas spet slišal in razumel.

O 2. g. Jožef: Od sv. zakona. Kaj da sv. zakon je; v čem da obstoji, in kaj vse še zakon ni. Kaj da bi se moglo popred storiti, preden se v zakon stopi ali kako se na zakon pripravljati? Od dveh dolžnosti v zakonu: ktere dolžnosti da zakonske žene imajo kot žene: kot gospodinje.

O 5. g. Jakop: Ker greh človeka tako nesrečnega dela, kdo se ga ne bo varoval? Lepi pripomočnik, se ga bolj gotovo obvarovati: da se človek svojemu patronu, svojem angeljvarhu, sv. Jožefu, sosebno Marii prečisti Devici priporočuje. Češenje Marije je za nas silno potrebno, ker je ona k našemu odrešenju pripomogla.... Matere! skerbite, da bote Marijo častile pa tudi pri svojih otrocih skerbele, da bojo kaj ljubezni do nje imeli, ker ona je tolažnica v žalosti, pomoč o skušnjavah, varhinja v nevarnosti.

V sredo zjutraj o 7. g. Jakop: Zakaj da je Jezus terpel? a. Zakaj da je bil na križ pribit, b. zakaj je bil do nazega slečen! c. zakaj je bil s ternjem kronan? zakaj na rokah in nogah z žebli pribit? Kaj je terpel na jeziku? Kaj so mu dali v žepi piti? Zakaj je bilo njegovo serce prebodeno? Jezusovo terpljenje in njegova smert je imelo neskončno zasluženje. Da bo pa grešnik Jezusovega zasluženja deležen, naj se pokori, tedaj na noge!

O 11. g. Jakop: Od presv. R. T. Z Božjo pomočjo zmore človek veliko veliko, da, vse za sv. nebesa storiti; sosebno z zakramentom sv. pokore, nar bolj pa s presv. R. T. In zdaj je jel pridigar govoriti od ljubezni Jezusove do nas v presv. R. T. Kako in kdaj in zakaj da ga je Jezus postavil.

O 2. popoldne je g. Jožef še ponovil od zakonskih žen njih dolžnosti kot žene, kot matere, sosebno pa dans kot gospodinje. Omnes ora tenebant.

V četrtek ob 7. od sv. obhajila in vredne priprave. In ob 9 je bilo sv. obhajilo za žene. Kako naj na te dobrote, katerih so se žene vdeleževale, nikar ne pozabijo, in kako naj oné v svojih sklepih stanovitne ostanejo. Da to lažje spolnijo, naj mislijo na nebesa, in na to je bila prelepa pridiga od nebes.

O 9. je bilo splohno obhajilo za žene, ktero so imeli domači gospod Oče, kar se dá slovesno. Ob kratkem so povzeli, kako da so misijonarji prišli; kakšne sv. pobožnosti so se vdeleževale žene v tih dneh, ktere so že poprej tako močno želele. Kako da so zdaj vse ponovljene in prerrojene; da jim drugoga ne manjka, kakor da zdaj Jezusa prejamejo, in v ta namen obudite živo vero, otročje terdno upanje in gorečo ljubezen. Pervo lahko obude, če se Jezusovih naukov spomnijo; drugo, če se spomnimo njegovega vabljenja: O vi vsi, ki ste obloženi, pridite... Jaz sem vinska terta... Kdor je od tega kruha, in pije iz tega keliha... Kličite s sv. Pavlom: Kdo nas bo odvernili od ljubezni: Sveste smo si, da ne smert, ne življenje... In tako so se žene z nebeško mano pokrepčane od Matere božje v gornjem Tuhinju poslovile: Naj mi kdo tudi kraljestvo ponuja, mu tega vendar ne prepustim, česar se je moja duša v tih dneh vdeleževala.

Iz Varašdina. K....m. Pišeš mi pri tej priliki, dragi brate! da bi ti kaj poslal iz Varašdina za Danico. Ali iz Varašdina kaj poslati, kar bi moglo bravce Danice zanimati, to Ti je težka stvar. O čem da naj človek piše? O národnem duhu, kako se lépo razcvéta? Ali kaj, ker mora človek reči, da je Varašdin mal da ne samo velika vás, ki stanuje v njej le peščica pravih domorodcev, ostalo so pa Magjaroni, kar se je vidilo tudi v Zagrebu, Nemškutarji in Judje, ki si sicer za nobeno národnost glave ne tarejo, pa vendar-le po jeziku Nemci, le nemško knjigo podpirajo, a za ono, kar je domače — hervaško, nimajo serca, čutenja, torej tudi denarjev ne. Jedna izjema ali dve, ne pobije tega kar sem rekel. Iz tega torej vidiš, da Varašdin, na kolikor se zavéda, diše v obče v duhu Magjaronsko-nemškutarsko-židovskem ter da so prvi domorodci, ki bi podpirali domačo reč ne le z besedo ampak tudi v djanju — rari nantes in gurgite vasto. Po tem so tudi javni zavodi, razun škol, bolj tuji kakor domači. Imamo dvorano (pred casino imenovano): ali to niso slov. čitavnice, kjer se slov. pesmi glasijo in besedijo, kjer domače gledišne igre predstavljajo. Dvorana ti je mésto, kjer se moreš vsak dan novin načitati domačih in tujih, igra naigrati se kakor po kavanah, in časih malo zasukati se. Razun branja nimaš tu nikake dušne zabave. Ne vém ali je temu krivo samo nehajstvo, ali tako pomešano in razcepkano prebivavstvo, ali oboje skupej. — Gledišče smo imeli tukaj te zime, ali nemško. Lani se je jedenkrat mnogo govorilo, tudi po novinah raztribilo, da bodo dobrovoljci národne igre gledišne igrali, ali je pri tem govorjenju tudi ostalo — slovenska sloga! — Imamo Ti tukaj tudi pévsko društvo, ali tudi to je bolj nemško in sploh tuje, kakor slišim, nego domače: k več tujim pésnam se smé kaka domača le iz milosti pridružiti. — Jedine javne škole so tako urejene, da se v njih vse predava v domačem jeziku — nemški jezik se uči vsak teden po dvé; in kjer naj več, po tri ure. Ali meni se zdi, da to zavisi od nekih Varašdincev, da bi bilo že davno vse drugači. Škole so torej res domače, ali kaj da se pri tem ne manjka družih napák. Male šole so premajhne za toliko otrok, i za dečke i za dekleta, treba bi bilo saj še jedne trivialne škole za dečke i jedne za dekleta. Zakaj tako mora velik del mladeži obojega spola ostati brez vsake omike! A za gimnazijo nam je zgrada premajhna za toliko število djakov, je jih čez 300 glav.

To poslopje je za 8 škol že brez paralelke premajhno, in kedar imamo paralelko, kakor je to letos, mora biti zunaj školne zgrade. In sobe te zgrade so majhne, da imajo djaki v nékih razredih strašno na temnem sedeči komaj komaj prostora. Jeli je pa to zdravo za mladež, sedeti toliko časa vsak dan v takih nadušnih

beznica, to je pa drugo prašanje. Pa saj je dosti, da občina zida zgrado za gimnazijo že kakih 12 lét t. j. obéta zidati. Kaj njej mar za to, ako „Roma deliberrante Saguntus perit?“ Lani so že nekaj kamenja napravili za gimnazijo, kakor se je govorilo, in opeke nažgali; zdaj pa že spet glas leti, da je to kamenje in opeka naprodaj, in zidalo se bo, kakor je viditi, o svetem „nikoli.“ Da kako „Gute Sache braucht Zeit.“ „Festina lente.“ Saj je tudi polž rekel, ki je toliko let lezel čez prelaz, da „hitrica ni dobra!“ Ali obupati vendar le še nočemo, morebiti se bodo očetje naše občine vendar jedenkrat v izgled Kranjcev ugledali, ki so tako hitro napravili hišo za gimnazijo, ter „tandem aliquando“ saj počeli zidati. —

Velika zapreka za šole srednje in napredek v njih je tukaj tudi združeno življenje (Hauscommunio-nen) na kmetih. Koliko izverstnih djakov dojde na primer na Kranjskem, Štajarskem, Českem itd. vsako leto na gimnazijo, ter postanejo iz njih možje, ki se z njimi domovina po pravici ponaša. Tega žali Bog tukaj ni! Tukaj je skoz „zadrugo“, ki jih nekteri ljudje tako v zvezde kujejo, celi kmetiški stan izključen iz srednjih in velikih šol. Kajti ako je jeden gospodar v hiši, lahko pošlje sina v školo, če količkaj zmore, kjer je pa po 5—6 in še več rodovin v jedni hiši, pa ne more noben oče poslati sina v školo, ker mu tega v drugi hiši ne dopusté. More zadruga dobra biti v mnogih obzirih, ali kar se nikakor ne dá tajiti, ona zapira kmetiškim sinovom pot v više šole, pot do večje prosvete, ter je kriva, da toliko bistrih glavíc ostane neizobraženih, da toliko talentov ostane zakopanih! —

Na pohvalo tukajšnje slavne občine pa moram vendar reči, da je podignila gombališče za učence normalne in realne lani, in letos nakanila tudi gimnazialne v to školo vzeti. Gotovo je té šole (gombališča, telovadnice) silno treba. Kajti bati se je, ako deček vsak dan toliko ur mora sedeti, da si um razsvetli in serce ožlahtni, bati se je pravim, da ne bi na telesu škode terpel. In kaj je pomagano državi in cerkvi z izobraženim na duhu človekom, če mu je pa telo vse bolešno in pokvečeno?! Dopada mi se tukaj tudi ohranjena še iz prejšnjih časov meščanska straža (uniformovana) (Bürgerchor), ki cerkvene svečanosti, n. pr. procesije, z muziko svojo in s strelom povekšava in imenitniše merličé do groba spremlja. Tudi Božji grob po dva moža od té straže stražita v farni cerkvi, da se spomin Kristusove smerti slavnije obhaja. Kar je prav, to je prav! To je lepo! — Da si človek želi domú, tega mi ni treba pisati, to se samo razumeva, če ravno ne morem reči, da mi je tukaj hudo! Ali vendar v Ljubljano priti, kakor za zdaj stojé auspiciá, če se ne oberne kaj na bolje, imava z M. kaj malo upanja. Manjka nama menda prvih priporočnih lastnosti — ne znanja domačega jezika in deržati s protinárodo stranko. Nu upajmo, kar se ni, pa bo, če Bog da. Z Bogom!

Iz Gorice 21. aprila. J. Globočnik. Bratranec moj, misijonar Janez Čebulj, mi je vendarle zopet enkrat pisal iz Amerike. Podam tu njegovo pismo, katero sem prejel 18. apr., in mislim, da bom vstregel s tim mnogim njegovim prijateljem in znancom po Slovenskem ter ga serčno priporočim, da ga blagovoljno podpirate. Sej vemo, da misijoni — naj že bodo amerikanski ali afrikanski ali azijanski — pomoč in podporo večidel dobivajo le iz Evrope in je od nikodar drugod pričakovati ne morejo. Da misijonarjem po svoji moči pomagamo, k temu nas sploh vabi želja, da se razširja katoliška vera, posebej pa nas priganja ljubezen do naših rojakov, katerim se je med tem, ko opravljajo apostolsko delo med divjimi narodi, z velikim pomanjkanjem in z neizrekljivimi težavami bojevali. Pismo se glasi tako-le:

Iz Amerike. Superior, March 4. 1866. Prejel sem, preljubi Janez! ravnokar tvoje 3 pisma ob enem, z odpečatenim zvezkom vred, ki so ga mi prečast. g. prošt ljubljanski pred tremi leti poslali. Vse to je po nemarnosti poštnih vradnikov ležalo v št. Pavlu v Minesotiski državi. Pred 6 tedni berem v št. Pavelskem angl. časopisu dolgo versto raznih na št. Pav. pošti ostalih reči, ki so bile na prodaj oznanjene, in med temi je bil tudi g. proštov zvezek (a pache for. Rev. J. Čebul). Urno pišem nekemu Ircu v št. Pavel in ga prosim, naj tisti zvezek reši, ako mu moje pismo o pravem času dojde. K sreči je Irec pismo 2 dni pred dražbo prejel, in mi poslal zvezek in dokaj pisem, med katerimi so bile tudi Tvoje. Izgovarjal se je poštni vradnik, da ni vedil, kako bi le-to do mene k gornjemu jezeru poslal, ker ni pošte med Št. Pavlom in gor. jezerom. Ta odgovor bi bil sicer veljal za zvezek, ali pisma bi mi bil lahko poslal. G. proštov zvezek, v katerem je bila zgodnja Danica in šematizem ljublj. škofije — hvala lepa za vse — je bil odpečaten.

Glej, tako se nam tukej godi, zlasti v spodnjih krajih mojega misijona, ker smo od jeseni do poletja popolnoma ločeni od zdolnjih, južnih, že bolj olikanih krajev. Na izhodno stran nas led zaklepa. Konec oktobra parniki jenjajo prihajati, ker jezero jame zgodej krog in krog o bregovih zmerzovati, in ladjanje se še le konec majnika prične, včasih še poznej; tedaj smo 7 mesecev pravi jetniki. Gorjé mu, ki se po leti z živžem za zimo ne preskerbi! — Na južno in zahodno stran Befilda je bilo dozdej ravno tako hudó, kakor na izhodno. Divje dobrave, kot zemlja stara, in ki jih, odkar je občni potop o Noetovem času zemljo otrebil, nihče ni čistil, nas ločijo od spodnjih Viškonskih krajev in št. Pavla.

Prihodnost nam boljši čase obéta? Popravili so to zimo pot med Superiorom, zahodnim delom misijona (kjer se ravnokar znajdem) in št. Pavlom, tako da vozovi lahko pri- in odhajajo. Pravijo tudi, da so zlato rudo našli pri Vermillion Lake-a v Mines. državi, 80 milj. od gor. jezera, na severo-zahodno stran. Toda to je dozdej le še govorica; Bog vé, če se bo vresničila. Venderle je pa hrup, ki se je vsled tega po spodnjih državah zagnal, že dokaj belih Amerikanov privabil. Ali Vermillion Lake je zdaj še v posestvu naših Indijanov (Čipvejcev), in Indijani ne pustijo nikogar blizu, dokler jim amerikanska vlada zemlje, kjer se ruda najde, za dragi denar ne odkupi. Torej je president ali predsednik zedinj. držav (Johnson) Indijane v Vašington povabil, da se zastran tega pomenijo: ravnokar je odšlo 10 Indijanov na dolgo pot proti Vašingtonu. Med njimi je tudi eden mojih pevcev, izmed pervakov indijanskih. Vincent Roy, čegar žena, svak in sva-kinja, in njih stričnica (Lisettens Remillard), Ti vsak svoje pismice pošljejo. Vincent Roy je skor popolnoma indij. kervi; drugi zgorej imenovani zlahtniki njegovi so le pol-Indijani (Halfbreeds) t. j. Kanadjani po očetu, Indijani po materi. Zgorej imenovane osebe (razun Vincent Roy-a) sem, kakor tudi mnogo drugih jaz brati, pisati in peti učil. (Vinc. Roya so blezo mil. škof Baraga pisati naučili.) — Nepopisljivo sem delal in se trudil, kar sem v tem misijonu, za cerkveno petje, in sad tega prizadevanja je, da imam dobre pevce in pevke (zgolj Indij. in pol-Indijane) v štirih krajih misijona, to se vé, da sekiric ne poznajo. V Befildu in Superioru sem jih clo navadil, da trojglasno pojejo; Vinc. Roy-a, ki ima poseben močen in prijeten glas, sem naučil bas krožiti. Poje se po latinsko in indijansko, včasih tudi po angleško, tode redkokrat, ker pevci ne razumejo dosti angleškega. Navadil sem tudi, kolikor sem s svojo pičlo muzikalno vednostjo premogel, 2 pol indijanski

deklini orglati na melodeon (ki je zlo fisharmoniki podobno). Ena deklina, 14 let stara, orgla v Befildu, druga (Marie Cournoyer) 20 let stara, v Superioru. Indij. ali pol-indij. fantje niso za to rabo, ker so prenestanovitni, in so tudi malo pri domu, kadar odrasejo. Melodeonov imam 3 (Bef. Lapointe in Superior); enega sem si sam napravil, drugega mi je Benvit, francoski duhoven iz Pariza poslal, tretjega mi je Rice, imeniten gospod in senator ameriške vlade in posestnik Befildske okolice v dar poslal (akoravno je krivoverec).

Mil. škof. Baraga so mi predlanskem tudi 3 zvonove poslali, takó da ima zdaj vsaka kapelica mojega misijona svoj zvon. Poprej je samo Lapointe-ska cerkev zvon imela, drugod sem imel trobento, ki sem jo vsakikrat pred sv. mašo trobil, in tako ljudi skup klical. Toda ti zvonovi (vsi trije skupaj tehtajo pol tretji cent) — se bodo kmalo ubili, ker so iz železa, in je le malo dobrega blaga vmés. Enega v (Befildu) že ne morem več rabiti. Rad bi novega napravil, kar bi bilo zelo potrebno, toda to se brez pomoči dobrotnih rok zgoditi ne more.

5. sušca. Ravno danes otroci te okolice (Superior) prvo sv. spoved opravljajo; 5 je irskih — 2 kanadjan-ska — eden pol zamorec pol Indijan — 6 Halfbreeds — in 10 indijanskih; vsih skupaj 24. Indijanski otročiči, ki so danes prvo sv. spoved opravili, so že bolj pri letih; ena punčka je 65 (!), 3 punčke 30—40 let stare; en moški je že čez 70 let star, z njim so tudi njegov 46 let stari sin in njegova 2, že oba oženjena, blizu 30 let stara vnuka prvo spoved opravili: ostale 2 deklici ste še v otročjih letih (10—13). Pred kratkim sem kerstil 5 odraslih Indijanov — brata in 4 sestre; brat je oženjen; ali žena njegova je terdovratna malikovavka, ki si ne pusti kamnitnega serca omečiti, da bi keršanstvo sprejela; venderle mi je pripustila, da sem njene 3 otroke z očetom vred kerstil. Ena zgorej imenovanih sester je vdova, ki je s svojima 2 deklicema vred sv. kerst prejela; njene 3 sestre so še samice.

Večina katoličanov tukej v Superioru so Indijani in Polindijani; je pa tudi tukej blizu 30 belih (katol.) deržin različnih narodov. Nar več je Kanadjanov (t. j. v Kanadi rojenih Francozov) in Ircev. Tem različnim narodom vstreči, moram vsako nedeljo v treh narečjih pridigovati (po indijansko, angleško in francosko). Ko bi v katerem koli si bodi teh jezikov ne pridigoval, berž ti, ki pridige v svojem maternem jeziku ne slišijo, pravijo, da nje zametujem, in druge narode više cenim. Zatega del moram vsakemu narodu v njegovem jeziku, in tudi otroke med tednom vsacega v njegovem maternem narečju kerš. nauka učiti. Ali to, kakor gotovo sam previdiš, je težavna in mi tudi čedalje bolj pljuča in želodec slabi, ki so mi že zlo pokvarjeni. Po drugih krajih misijona imam zgolj Indijane in Polindijane, torej tudi nekoliko manj terpljenja, kakor tukej v Superioru.

Prišel sem v Superior 20. januarja iz Befilda po 6 dnevnom popotvanji skoz goste lesovje in semtertje tudi po ledu. Šest noči sem pod milim nebom ležal, snega je bilo 4 čevlje na debelo, kar sicer ni ravno tako težavno, ker ga s kerpljami pregazimo. Ali drugih neprijetnost je bilo veliko. (Imel sem seboj Polindijana, ki mu je Haskins ime). — Opomnim le nekoliko prigodkov svojega popotovanja. — Drugi dan, zapustivši divje dobrave, se podava na led (gornjega jezera); tu silen vihar vstane, ki je mogočne valove gornjega jezera pod led zagnal, in ga vzdignil, če je bil ravno led čevljev debel. Bila sva pol ure proč od brega, ko na enkrat strašno zagromi. „Led se je od kraja odtergal!“ oba z enim glasom zakričiva in urno letiva proti bregu, da bi se rešila, preden se led od kraja popolnoma loči. Ali — o ko bi Ti mogel popisati grozo, ki naji je oba obšla, ko

pridši blizu brega zapaziva, da se je led že lučaj daleč proč od kraja odmaknil; ves preplašen hočem berž v globoko vodo skočiti in h kraju plavati, ali moj tovarš. Haskins mi svetuje, da naj raji hitiva nazaj, 2 milj daleč proti bregovju, od kodar sva poprej iz gojzdov na led stopila. Vbogam ga. Letela sva tedaj nazaj, kar se je dalo; in ker je tisto bregovje daleč v jezero — od juga proti severju — molelo, se je led tik njega naprej pomikoval, tako da sva lahko z leda na breg skočila. Preden je pol ure preteklo, je silni veter (jug) mogočni led v neizmerno jezero odnesel, takó da ga najin pogled ni več dosegel. Veter se je potem na enkrat od juga na zahod presukal, in jel takó oestro napa-pihati ravno nasproti, da že več gorkote na svojem životu nisem čutil. „Poginiti morava mraza, zavpije moj spremljevalec Haskins, ako hitro ne zakuriva in si prenočiša ne napraviva.“ Zakurila sva berž veliko germado na nekem otoku pri ustji ali iztoku velike reke „Flag River.“ napravila prenočišče iz cedrovih vej, in ga zadelala kar se je dalo na zahodno plat, od kodar je merzla, ostra sapa brila. Tri dni in noči sva tukaj ostala, ker nama je bilo zavoljo nasprotnega nedopovedljivo ojstrega viharja nemogoče naprej se podati. Moj spremljevalec je več ko 40 dreves posekal, tako da nama je velika germada noč in dan gorela: vendar le je bil mraz tako oster, da se je moje brade vedno ivje držalo, akoravno sem jo neprenehoma mil. — Lahko bi Ti to pot še bolj obširno popisal, ali čas in prostor mi ne pripusti.

L. 1812, ko se je Anglija z amerišskimi deržavami vojskovala, so naši Indijani (Čipvejci) z Anglijo potegnili in se zvezali. Haskinsovi oče, ki je bil Anglež pa je dobro indijansko govoril, je šel z Indijani v vojsko za tolmača in vojskovodja. Pod njegovim vodstvom so se Indijani hrabro bojevali in Amerikanom otok Mackinac vzeli; ali poginil je tudi Haskinsovi oče, tode nihče ni vedil, kje in kako je konec vzel. — Z Bogom! dragi Janez! kmali odpiši, če Ti je mogoče, napis napravi, kakor po navadi; upam, da zanaprej ne bo za-deržka zastran pisma. Tode, ko bi mi utegnil kaj drugega poslati, vslej raji spomlad ali poleti pošlji — nikar na jesen: zraven navadnega napisa pristavi: „via Detroit, Michigan.“ — Pisma lahko v vsakem času pošlješ in brez pristavka „via Detroit.“ ... Pozdravila in priporočila vsem skupaj in mnogim posebej, ... zlasti preč. g. proštu, in serčna hvala Jim bodi za vse, kar so mi poslali v dnarjih in družih rečeh. Bog Njim in vsem drugim dobrotnikom mojim poverni tavženkrat! Bog Te obvaruj! Moli za svojega Ti zvesto vdanega Janeza Čebulja. —

Kaj je kej novega po širokem svetu?

Laško. Zadnje leta so si nekteri na vso moč prizadevali, da bi se lutrova vera tudi po Laškem razširila in vkoreninila. Napenjajo se obilo, sadu pa ni kaj, kakor piše neki baptist v amerik. „Sendbote.“ „Brez Milana, pravi, imajo protestantje po Lombardiji 5 pridigarjev, v Piemontu pa 7 pridigarjev in 7 učencikov. V Torinu imajo nedeljsko šolo, v Florenci pa celo prot. bogoslovsko učilišče (učencev šteje 13) in svojo tiskarnico, ktera je že 25.000 iztisov lutrovega sv. pisma na dan spravila. V Neapelnu sta dva pastorka. — Skoda, pravi nadalje prav prostoserčno naš baptist, da se ljud po deželi nikakor pregovoriti ne da; kmečko ljudstvo, ktero je bolj lepega in keršanskega obnašanja pa tudi bolj verno, kakor meščanje, protestantov kar terpeti ne more. Če se kje pokažejo njih evangelistje, koj je vse po koncu in hajd nad nje! Tudi

to ni res, da bi viši stanovi več ne marali za katoliško vero; nekaj malo se jih je pač izneverilo, pa vsa aristokracija ali bolja gospóda skoraj, sosebno pa še ženski spol, so trdno vdani kat. Cerkvi. To so besede človeka nekatoličana.

— Barletta je mesto na bregu jadranskega morja v neapolitanski okrajni Bari in šteje nad 20.000 prebivalcev, ima пристaniše in je kupčijsko mesto. Pred dvema letoma so tukaj napravili protestantovsko šolo. Pred kratkim je prišel tje evangeliški pastor in je govoril zoper naprave katoliške cerkve, zoper prazno vero (?) in zoper duhovne in menihe v teh krajih. Ljudstvo je bilo razkačeno in ko v dan sv. Jožefa od vseh krajev ljudstvo skupaj pride, padlo je nad protestante. 24. sušca že bara poslanec Corte v laški zbornici ministra notranjih zadev zastran tega ter hoče izvediti, jeli bo vlada skerbela, da se verska svoboda ohrani. Minister pravi, da se to ni zgodilo iz političnih namenov, da so le mnogi nekatere prenapetneže podražili, da so prilomastili v hišo protestantovskega pridigarja itd. „Presse“ je kmali potem to dogodbo tako grozno popisala, da so nam šli lasje po koncu. „Armonia“ nam pa je povedala pravi vzrok, da se protestantizem na vso moč po Laškem razširjuje, in kdor v oglje piha, naj se ne čudi, da začne goreti. Vsega skupaj je bilo pomorjenih 6 ljudi in tri hiše razdane in požgane. Posebno spomina vredno je to, da je evangeliški pastor, kateri je komej komej pete odnesel, toliko časa v hiši kanonika Gabriela Riči-ta zavetje in gostoljubnost vžival, dokler ga niso vojaki sprejeli in da bi bil otet, v grad zaperli. — Narodna straža je bila komej 30 sežnjev od kraja, kjer se je to godilo in še le eno uro potem, ko se vse to zgodilo, so začeli bobnati. — Kako se pa sem ter tje razodeva moč katoliške vere, nam spričuje ta-le prigodba v Parmu, kjer so prestopili k protestantovski veri oče, mati in 15 letna hči, le 8 letni deček ni hotel vere spremeniti, naj ga silijo, kakor hočejo. Na posamesno prigovarjanje vselej pravi: Tako zelo se pregrešiti nočem. Zaperli so ga, stradali so ga, ali niso ga mogli pripraviti, da bi šel v protestantovski tempelj ali v njihovo šolo. —

— Povedala je „Danica“ že večkrat, kako gerdo da ravna na Laškem s duhovni in samostani, naj danes še pové, kako skerbé za tiste menihe in nune, ktere so iz tihega svojega zavetja med svet pahnili ter kar vse premoženje jim poropali. Takim je sedaj ljubeznjiva laška vlada odločila iz državne denarnice živéž — in kakšen! Onim revežem, kateri imajo nad 60 let je odločila celih 300 gld., kateri so pa spod 40 let stari, dobé za leto in dan 192 gld. — samostanskim bratom pa, kateri niso duhovni in spod 40 let stari, takim, o! blagodušnosti! — 40 gld. Naj lepši je pa ta, da pri vsem tem ropu in odiranji si vlada nikakor ne pomaga iz silnih denarnih zadreg — pomankanje, kamor se oberne.

— (Kaj piše neki učen protestant o sv. Očetu Piju IX.) Nenavadno velika množica ptujcev je obiskala letos Rim ob veliki noči. — Kdor vidi papeža, mora ga občudovati, ves vesel, v Boga vdan stoji trdno kakor skala sredi serditega valovja, sredi sovražnih napadov. Tudi njegovi telesni trdnosti se je pri toliki starosti kar čuditi. Na veliki četrtek je osebno obhajal veliko množico, sosebno tudi veliko nemških duhovnov, potem pa sv. blagoslov govoril brezštevilni množici na Petrovem tergu, in to s tako krepkim glasom, da se je slišala vsaka besedica. Na vse to je pa krepki starček še v cerkvi sv. Petra opravljal navadno umivanje nog. — Velikonočni torek se je poklonilo v veliki dvo-

rani sv. Očetu nad 500 oseb, veči del Fracozov iz naj viših stanov. Sprejeli so jih tako prijazno in jih v kratkem francoskem govoru pozdravili tako po očetovsko, da je bilo vse ginjeno. Sploh mora vsak častiti in ljubití častitljivega starčika, da ga le enkrat vidi in sliši... itd. (Volksfr.)

— Pred kratkem so ustanovili v Rimu bratovščino, ktera si je postavila za svojo nalogo, da kolikor je moč podpira in širi dobre, v katoliškem duhu pisane bukve pa časopise. Tudi se zavežejo njeni udje, da se zderite, vsega branja slabih listov in knjig. Ko so sv. Oče zvedili o tem društvu, so bili zelo veseli, ji koj podelili svoj sv. blagoslov in drugih duhovnih dobrot. Prav in dobro bi bilo, ko bi se ta bratovščina med Slovence mogla pripraviti, ker doslej še nimamo kaj pisane kuge, da bi se nas ogibala še v prihodje.

Nemško. Kakor pripoveduje „G. Ztg.“ razsaja sedaj kolera po Luksenburškem in zlasti hudo v mestu Diekirh-u. Ker je huda bolezen pograbila tudi mrtvosnosce in grobarje, opravljajo ta žalostni posel zdaj vojaci. Po mestu je vse tiho, vse mrtvo, ker zbežalo je na deželo, kar je moglo. Vendar bolniki niso zapušeni, kajti prihitele so jim v pomoč usmiljene roke miloserčnih bratov in sester. Tudi luksenburški škof je prišel v to nesrečno mesto in sam obiskuje za kolero bolne.

Angleško. Znano je, kako zlasti med protestanti čertijo in preganjajo katoliške redove in samostane, kako vse žile napenjajo po časopisih in knjigah, da bi svet prepričali o nekoristi taci naprav — in glej čudo! Ravno sedaj si na protestanskem Angleškem neki protestant, kateri se samega sebe imenuje „brat Ignaci“, prizadeva, da ustanovi „protestanski benediktinski red“, in je že res ustanovil prvi samostan tega reda, in sicer popolnoma po katoliški šegi. Tudi je očitno po časnikih razlagal protestanskemu svetu korist taci naprav.

Amerikanski list „Kath. Volksztg.“ pregleduje katoliško časnikarstvo v Evropi. Zlasti katoličanom po nemškem očita, da so premlačni v tej zadevi, da veliko premalo skerbé za svoje katoliške liste; potem pa tako-le piše: „Naj hujše se pa godi katoliškim listom v Avstriji, na Dunaju. Nekaj katoliških listov pač imajo a veliko premalo in še za té male ne skerbé. Kaj če ima izverstni in popolnoma katoliški „Volksfreund“ po velikem prizadevanji 2000 naročnikov, in „Vaterland“ 1200? — Judovski strupeni listi jih imajo po 10.000, 12.000, 20.000, celó 30.000! Na avstrijskem se godi pri časnikih, kakor pri financah: Judov se ne morejo odkrižati. Nad sto tisuče plačujejo leto na leto katoličanje judovskim časnikom in se ne zmenijo za to, če jih judje za nos vodijo in gospodarijo z njimi —.“

— Da tudi v Ameriki protestantizem nič kaj po štempiharsko ne napreduje, nam kaže novica, da je katoliški škof Wood nedavnej kupil katoličanom dvoje protestanskih tempeljnov, ker sta bila na boben prišla; v Filadelfiji pa so eno protestansko cerkev prezidali v gledišče, drugo pa v — hlev! (Kath. Vlkz. v Baltim.)

Duhorske spremembe.

V ljubljanski škofii. G. Ign. Mali gre za kaplana v Setjuri, g. Anton Jakič iz Idrije v Polje; g. Janez Zagoda s Trate v Doberniče, in g. Mih. Bogolin s Studenca na Trato.

V terzaški škofii. G. Jož. Miandrusic gre iz Pazina za kaplana in šolskega učitelja v Novigrad (Cit-tanova), in g. Ant. Zupančič pride iz Pična v Pazin.